

АКТИВІЗАЦІЯ РОЛІ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Фінансові посередники, виступаючи професійними учасниками фінансового ринку, повинні відігравати ключову роль у забезпеченні функціонування останнього, оскільки основне їх призначення визначається спроможністю фінансувати економічну діяльність та забезпечувати ефективний перерозподіл капіталу в суспільстві.

Теоретичним аспектам посилення ролі фінансових посередників на фінансовому ринку України присвячена велика кількість наукових праць. Дослідженню сутності фінансових посередників, виконуваних ними функції на вітчизняному фінансовому ринку присвячені наукові праці О. Бали, В. Корнєєва, О. Некрасової, П. Рубанова, В. Смагіна та інших.

Основною причиною появи в економічній та науковій літературі поняття “фінансові посередники” є саме розвиток вітчизняного фінансового ринку. Це пов’язано з тим, що формування ефективного фінансового ринку неможливе без створення та розвитку якісних фінансових посередників.

Необхідно зазначити, що серед вчених-економістів немає єдності в ідентифікації сутності поняття та ролі фінансових посередників на фінансовому ринку.

Зокрема, В.Л. Смагін зазначає, що фінансові посередники – це фінансові інститути, що опосередковують рух коштів від індивідуальних інвесторів до їх кінцевих користувачів [1, с. 207].

На думку О.Л. Некрасової, фінансові посередники – це юридичні особи, що беруть активну участь в організації процесу переміщення коштів в рамках єдиної фінансової системи, надають фінансові послуги у встановленому законом порядку та здійснюють свою діяльність на ринку фінансових послуг з метою отримання прибутку або задоволення потреб суб’єктів цього ринку в фінансових послугах [2, с. 158].

П.М. Рубанов виокремлює широкий та вузький підходи до розуміння сутності поняття “фінансовий посередник”. Так, з позицій широкого підходу фінансові посередники трактуються як сукупність установ, які, по-перше, реалізують посередницькі функції у процесі здійснення акумуляції фінансових ресурсів та, по-друге, здійснюють у фінансовій сфері лише консультаційні, інформаційні або розрахункові функції.

Відповідно до вузького розуміння, фінансовими посередниками вважаються лише ті установи, які виконують функції власне залучення грошових коштів, а також їх розміщення. Тобто фінансові посередники, з

одного боку, залучають депозити, емітують цінні папери, отримують страхові платежі, а з іншого – здійснюють інвестування та кредитування за рахунок залучених коштів [3, с. 98].

О. Бала під поняттям “фінансові посередники” розуміє фінансові установи, які здійснюють як спеціалізоване, так і універсальне обслуговування учасників фінансового ринку з приводу акумуляції вільних грошових коштів з метою отримання прибутку та задоволення потреб учасників фінансових відносин [4, с. 170].

В. Корнеєв вказує, що фінансові посередники – спеціалізовані професійні оператори фінансового ринку – кредитно-інвестиційні установи, що пропонують і реалізують фінансові послуги як особливий товар на умовах провадження виключних і сегментованих видів діяльності [5, с. 237].

Узагальнивши наукові погляди, ми дійшли висновку, що фінансовими посередниками є фінансові установи, професійна діяльність яких пов’язана з акумулюванням тимчасово вільних коштів суб’єктів ринку для задоволення попиту у фінансових послугах учасників фінансових операцій з метою отримання прибутку.

Варто зазначити, що фінансові посередники, відіграючи важливу роль на фінансовому ринку, своєю діяльністю сприяють зменшенню вартості фінансових операцій, підвищенню ліквідності фінансових активів, диверсифікації ризику, створенню умов для активізації роботи всіх учасників фінансового ринку.

Фінансові посередники обслуговують практично весь рух грошових потоків у економіці та створюють базові передумови виробництва, а саме сприяють безперервному перебігу всіх стадій процесу суспільного відтворення – розподілу, обміну й споживанню.

Фінансовим посередникам належить головна роль у ринковій інфраструктурі, оскільки саме вони є необхідним елементом взаємодії у сфері грошових відносин між суб’єктами ринку і забезпечують відтворювальний процес на мікро- та макрорівні.

Саме на фінансовому ринку відбувається перерозподіл коштів, при якому останні переміщуються від тих, хто має їх у надлишку, до тих, хто потребує інвестицій. При цьому кошти спрямовуються, як правило, від тих, хто не може їх ефективно використати, до тих, хто повинен використати їх продуктивно. Це сприяє не тільки підвищенню продуктивності та ефективності економіки в цілому, а й поліпшенню економічного добробуту кожного суб’єкта ринку в суспільстві [6, с. 111].

Роль фінансових посередників втілюється у виконанні ними функцій. Саме виконувані функції деталізують значення фінансових посередників як для активізації інвестиційних процесів, так і з погляду створення умов для стабільного функціонування сучасного фінансового ринку.

Систематизувавши погляди науковців, ми дійшли висновку, що активізацію ролі фінансових посередників на фінансовому ринку забезпечить успішне виконання ними таких основних функцій:

- акумуляція грошових коштів одних суб'єктів та їх подальше інвестування в проекти інших суб'єктів;

- регулювання процесу організації ринку фінансових послуг;

- забезпечення рівноваги на ринку через погодження пропозиції і попиту на фінансові ресурси;

- захист прав споживачів фінансових послуг від внутрішніх та зовнішніх загроз;

- забезпечення руху фінансових ресурсів до найбільш ефективних з економічної точки зору споживачів шляхом використання різноманітних спеціальних інструментів;

- надання можливості, з одного боку, власникам капіталу ефективно та в короткий строк розмістити свої ресурси в прибуткові активи, а з іншого боку, позичальникам швидко отримати вільні кошти для фінансування певних виробничих або власних потреб на зворотній основі;

- координація взаємовідносин між регулюючими органами державної влади;

- мінімізація фінансових ризиків за рахунок їх перерозподілу між учасниками посередницьких операцій;

- перерозподіл фінансових ресурсів із традиційних галузей економіки в нові сфери та галузі діяльності, сприяння інноваційній діяльності.

Відповідно до вітчизняного законодавства виокремлюють дві групи фінансових посередників: банківську систему (Національний банк, універсальні та спеціалізовані банки) та небанківські фінансові інститути. Різновидом небанківських фінансових інститутів є: кредитні спілки, страхові компанії, ломбарди, недержавні пенсійні фонди, лізингові та факторингові компанії.

Отже, фінансовими посередниками є фінансові установи, професійна діяльність яких пов'язана з акумулюванням тимчасово вільних коштів суб'єктів ринку для задоволення попиту у фінансових послугах учасників фінансових операцій з метою отримання прибутку. До фінансових посередників належать банківська система, представлена Національним банком, універсальними та спеціалізованими банками, а також небанківські фінансові інститути.

Література

1. Смагін В.Л. Діяльність базових інститутів фінансового ринку в контексті інституціональних змін / В.Л. Смагін // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). – 2014. – № 3. – С. 207-212.

2. Некрасова О.Л. Механізм правового регулювання діяльності фінансових посередників ринку фінансових послуг / О.Л. Некрасова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: збірник наукових праць: у 2-х вип. / ПДТУ. – Маріуполь, 2012. – Вип. 1, т. 2. – С. 157-162.

3. Рубанов П.М. Еволюція теоретичних поглядів на сутність фінансового посередництва / П.М. Рубанов // Вісник Сумського державного університету. – 2011. – № 4. – С. 97-101.

4. Бала О. Фінансове посередництво в Україні: сутність та види / О. Бала, О. Цізда // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.6. – С. 169-174.

5. Корнєєв В.В. Фінансові посередники як інститути розвитку: монографія / В.В. Корнєєв. – К.: Основа. – 2007. – 192 с.

6. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: нач. посіб. / В.М. Шелудько. – К.: Знання-Прес, 2002. – 535 с.

Ютовець І. В., ст. гр. ФСГм-11
Налукова Н. І., к.е.н., доцент

РОЗВИТОК РИНКУ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

На сучасному етапі розвитку економіки України гострою є проблема пошуку та акумуляції інвестиційних ресурсів у реальний сектор. Це завдання вирішується методом формування фінансових ресурсів через банківську систему та спрямування їх на кредитування суб'єктів господарської діяльності. Проте через недостатню ліквідність банківського сектора та високу вартість кредитних ресурсів не всі суб'єкти господарювання мають можливість отримати таке фінансування. Альтернативою є використання механізмів фондового ринку через випуск та продаж на ньому цінних паперів інституційним інвесторам, якими є система інститутів спільного інвестування.

Світова практика свідчить, інститути спільного інвестування є системою найбільш ефективних інструментів формування інвестиційних ресурсів, які поряд з недержавними пенсійними фондами та іншими компаніями, надаючи фінансові послуги, акумулюють кошти населення та через механізм фондового ринку трансформують їх в інвестиційні ресурси для розвитку економіки країни. Інститути спільного інвестування є суб'єктами ринку спільного інвестування, який стрімко розвивається й виконує такі важливі функції фінансового посередництва як трансформація заощаджень приватних інвесторів у інвестиції та підвищення ефективності розміщення фінансових ресурсів [4]. Однак тенденції розвитку цього ринку в реаліях України, етапи його становлення, функції, які він виконує, механізми державного регулювання потребують поглибленого вивчення, наукового осмислення з метою вироблення рекомендацій та впровадження конкретних державних заходів щодо активізації та стимулювання розвитку всіх суб'єктів спільного інвестування.

Питанням становлення та розвитку ринку спільного інвестування в Україні, приділяють увагу такі науковці, як: В. Бутузов, Д. Леонов, С. Юрій, В. Федосов, О. Любкін, Н. Торопін, Т. Косов, І. Шкура, Я. Діденко,